

Roman Dmowski

Władysław Studnicki

Roman Stanisław Dmowski urodził się 9 sierpnia 1864 r. w Kamionku (obecnie w granicach Warszawy), zmarł 2 stycznia 1939 r. w Drozdowie. Polski polityk, publicysta niepodległościowy. Współzałożyciel Ligi Narodowej i Narodowej Demokracji, główny ideolog polskiego ruchu narodowego. Postulował zjednoczenie wszystkich ziem polskich i uzyskanie autonomii w ramach Imperium Rosyjskiego, a następnie odzyskanie niepodległości. **Uważał, że głównym wrogiem Polski, dążącym do zapanowania nad samym jej sercem są Niemcy i dlatego twierdził, że odzyskanie niepodległości jest możliwe wyłącznie poprzez podsycanie konfliktu rosyjsko-niemieckiego, a następnie zneutralizowanie oporu Rosji w kwestii polskiej i przekonanie do naszej sprawy państw ententy.** Sądził również, że dla odzyskania i utrzymania niepodległości Polski najistotniejsze jest odzyskanie ziem zaboru pruskiego. Dążył do tego, by w oparciu o połączony polski potencjał ludnościowy Królestwa Polskiego (Kongresówki), Galicji i ziem zaboru pruskiego, odzyskać i repolonizować nasze ziemie wschodnie. **Kierowany przez niego Komitet Narodowy Polski w Paryżu, a zwalczany przez zwolenników państw centralnych (m.in. Józefa Piłsudskiego i Władysława Studnickiego), został przez ententę uznany za rząd Państwa Polskiego i koalicjanta Anglii, Francji, Włoch i Stanów Zjednoczonych w wojnie z Niemcami i Austro-Węgrami. Polityce Romana Dmowskiego zawdzięczamy: wpisanie rozwiązania sprawy polskiej do celów wojny państw sprzymierzonych, sformowanie Błękitnej Armii we Francji, zaliczenie Polski do zwycięskiej koalicji, a w konsekwencji odzyskanie Pomorza, Górnego Śląska i Wielkopolski.** Przewodniczył polskiej delegacji

na konferencji paryskiej w 1919 r. Przeciwnik polityczny Józefa Piłsudskiego i jego planów utworzenia, kosztem ziem historycznej Polski, takich państw jak Litwa, Białoruś i Ukraina oraz pozostawienia pod ich władztwem kresowych Polaków.

Napisał m.in. takie dzieła, jak:

Myśli nowoczesnego Polaka (1903)

Niemcy, Rosja i kwestia Polska (1908)

Upadek myśli konserwatywnej w Polsce (1914)

Polityka polska i odbudowanie państwa (1925)

Kościół, naród i państwo (1927)

Zagadnienie rządu (1927)

Świat powojenny i Polska (1930).

Władysław Studnicki-Gizbert urodził się 15 listopada 1867 r. w Dyneburgu (Inflanty polskie, obecnie Łotwa), zmarł 10 stycznia 1953 r. w Londynie. Polski polityk i publicysta niepodległościowy. W młodości był działaczem socjalistycznym. Zesłany na Syberię. Po powrocie z zesłania wszedł do władz Polskiej Partii Socjalistycznej. Przeszedł następnie do ruchu ludowego, by ostatecznie stać się ideologiem ruchu narodowego. Porzucił jednak Narodową Demokrację, zrażony jej – jak mniemał – ugodową polityką względem Rosji. **Uważał, że głównym wrogiem Polski jest Rosja, okupująca 80% terytorium przedrozbiorowej Polski, a z Austro-Węgrami i Niemcami można będzie ułożyć wzajemnie korzystne stosunki.** Zwolennik odbudowy Polski składającej się z ziem zaboru austriackiego, Królestwa Polskiego (Kongresówki) i możliwie największej części zaboru rosyjskiego za Bugiem. **Inicjator i współautor Aktu 5 listopada 1916 r., na mocy którego Niemcy i Austro-Węgry utworzyły kadłubowe Królestwo Regencyjne.** Uważał, że w bloku państw centralnych Austria zajmuje pozycję samodzielną, równorzędną Niemcom i że możliwe będzie przekształcenie Austro-Węgier w państwo trójczłonowe, ze zjednoczoną, niepodległą Polską. W ocenie Studnickiego utworzenie 9 lutego 1918 r. przez państwa centralne na południowo-wschodnich ziemiach polskich Ukraińskiej Republiki Ludowej było wynikiem niedostatecznego poparcia przez nas państw centralnych i że przy zdecydowanym zaangażowaniu się Polaków w wojnę z Rosją, utworzenie przez Niemców Ukrainy i Litwy zapewne by nie nastąpiło.

Napisał m.in. takie pozycje, jak:

Od socjalizmu do nacjonalizmu, Lwów 1904

Sprawa polska, Poznań 1910

Z przeżyć i walk, Warszawa 1928

Sprawa polsko-żydowska, Wilno 1935

Wobec nadchodzącej Drugiej Wojny Światowej, Warszawa 1939.

Zasługi Romana Dmowskiego dla sprawy polskiej nie pozwoliły wydrzeć go wrogom z naszej pamięci. Był patriotą i mężem stanu w każdym calu. To Jego zmysł polityczny, a nie Jego wybitnych oponentów politycznych, dał Polsce niepodległość i granice. Inni bowiem politycy niepodległościowi, bez uprzedniej pracy Romana Dmowskiego, wiele dla Polski zrobić by nie zdołali. Tym bardziej, że popełniali błędy natury strategicznej.

Niemniej działalność polityczna Ojca Niepodległości nie byłaby możliwa, gdyby polskie społeczeństwo nie wydawało tak żarliwych patriotów jak przyszły Marszałek Polski Józef Piłsudski czy właśnie inicjator Aktu 5 listopada 1916 r. – Władysław Studnicki.

Prezentacja niniejsza jest wstępem do serii artykułów, w których dokonamy porównania myśli obu wybitnych ideologów polskiego ruchu narodowego na tle konkretnych zagadnień wewnętrznych i międzynarodowych, takich jak: kwestia niepodległości, stan ducha Narodu Polskiego, ustrój Rzeczypospolitej, jej granice, rola Niemiec, Austro-Węgier, Rosji, Francji i Anglii w programie odbudowy Polski, podejście Żydów do niepodległości naszej Ojczyzny oraz znaczenie dla niepodległej Polski suwerennej Ukrainy i Litwy.

Przeanalizujemy w szczególności czy możliwa byłaby w pełni niepodległa Polska u boku triumfujących w wojnie Niemiec, jak to sobie wyobrażali m.in. Władysław Studnicki i Józef Piłsudski. I czy Polska bez Wielkopolski i dostępu do morza, w granicach Królestwa Regencyjnego, bez Błękitnej Armii i oddziałów wielkopolskich, miała by siłę zwyciężyć Ukraińską Republikę Ludową i odzyskać Lwów? I wreszcie, w jaki sposób poradziłyby sobie z zagrożeniem bolszewickim? A może ententa odmówiłaby wówczas Polsce w ogóle prawa do niepodległości, skoro miała się ona odrodzić głównie kosztem ziem jej sojusznika – Rosji?

By zastanowić się nad tymi problemami warto porównać myśl narodową Władysława Studnickiego z poglądami Romana Dmowskiego.

Obu polityków charakteryzowało głębokie oddanie Ojczyźnie i bezkompromisowość. Wspólną ich cechą było

także to, że nie godzili się na ustępstwa wobec żmudzińskiego, białoruskiego i ukraińskiego nacjonalizmu. W przeciwieństwie bowiem do obozu politycznego Józefa Piłsudskiego (federalistów), postrzegali oni te nacjonalizmy jako kolejnych, obok Rosji, wrogów polskości na Ziemiach Zabrzanych.

Analiza myśli narodowej R. Dmowskiego i W. Studnickiego dostarcza bogatego materiału do przemyśleń, a w konsekwencji – wskazówek również współczesnemu pokoleniu Polaków. Dlatego też, pomimo obszerności prezentowanego materiału, warto zadać sobie trud uważnego się z nim zapoznania.